



■ Scenă din „Vicarul” (Be nn, 1963)

Autorul, născut în 1931, se dovedește a fi un excepțional cunoscător al epocii naziste, descifrate — după cum declară — mai cu seamă pe temeiul docu-

„VICARUL“ și asumarea responsabilității*

Acțiunea stufoasă a dramei se desfășoară succesiv la sediul nuntăului papal de la Berlin, la Jägerkeller — un restaurant berlinez devenit loc permanent de întâlnire a naziștilor —, în sala tronului de la Vatican, în lagărul de exterminare de la Auschwitz.

Hochhuth acuză trecutul apropiat al Germaniei, indiferența unor germani în raport cu propriile nelegiuiri, pasivitatea manifestată adesea de biserică în fața fărădelegilor și rolul jucat

Destul de ingenioasă — chiar dacă la prima vedere puțin prea răsfrântă — este expoziția meliculoasă din primele trei acte. Actul al IV-lea — în care se desfășoară înfruntarea directă dintre Papă și Riccardo — reține atenția; replica laconică, dar plină de miez, caracterizarea admirabilă a personajelor, tensiunea intelectuală, încrincenarea dramatică fac din această diviziune a piesei un foarte valoros moment de teatru contemporan.

Această atitudine nu rămâne numai înscrisă în categoria gesturilor de ținută generoasă, devenind în fapt o neîndoielă obligatie umană.

HORIA DELEANU

* Acum doi ani, cenzura ne-a interzis să publicăm acest articol. De ce oare?

SCRISOARE CĂTRE TATA

(10 ANI DE LA MOARTEA LUI I. PELTZ)

Să nu crezi că intrăm în in-
canalele închisorilor; numai la por-
țile lor, unde întrebăm pe orice
canalie ce se perinda prin fața
porții dacă nu ești pe acolo (nu
am și șapte luni nu s-a știut
nimic unde ești — nimic!) Sa-
lile Tribunalului le bătăm zil-
nic, doar-doar vreun avocat cu
clienții aduși din diverse in-
chisori, mi-ar putea spune unde
ești, dar nimic, erai disp., rupt
nici o urmă. După un an și șapte
luni ți s-a înscenat un proces
odios, mincinos. Te-au adus în-
soțit de brute în uniforme în sala
de judecată; nu te-am recunos-
cut, nu mai aveai o înfățișare
de om, erai o epavă, dar ochii,
ochii dumitale buni, suferinzi,
inteligenti, m-au căutat și astfel
te-am revăzut, te-am recunos-
cut! Era tata, scriitorul, marele
scriitor I. Peltz, care a refuzat
să intre în partid sub pretextul
că e credincios și nu se cade

să strice... „etica Partidului de ateism”? Scriitorul celor suferinzi și săraci... urzitorul tristeții, cum te caracteriza în „Istoria literaturii române” marele critic



■ Desen de Tia Peltz, din ciclul „Familia”

E. Lovinescu. Acum erai eroul principal al tristeții. M-am îngrozit cînd mi-am dat seama aflînd (indirect) acuzațiile scro-

nite din ură și cît de mult rău
poate face gelozia unor neputin-
cioși, așa-ziși colegi întru con-
dei, mînjiți cu toate trădările,
de toate facturile josnice. Te-au
urmărit cu înverșunare, cu duș-
mănie. Voi au să te desființeze,
dar ai învins. După închisorile
securității, după Văcărești, U-

lava, Poarta Albă, după aproape
trei ani, ai venit acasă. Bolnav,
bătut, chinuit, dar ai învins, ai
rezistat.

Dacă periferia literaturii a vrut să te piardă, fruntea literaturii române a ajutat să fi salvat. Au sîrit în ajutorarea dumitale cei mai de valoare scriitori romîni din acele vremuri (anii '50, '51, '52): Gala Galaction, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Camil Baltazar, Ionel Teodorescu, Geo Bogza etc. Au venit la proces, te-au apărut și au dat declarații scrise, au ajutat să fi eliberat. Sufletește, totuși ai dumitale au rămas răniți. Rănille adinci nu se vindecă, se acoperă, se ascund.

Mai târziu îi s-a comunicat că a fost o greșală, ai fost scos din cauză, fără dosar, îi s-a dat și o pensie bunicică, o decorație la 80 de ani. Ce îi s-a luat nu avea cum să-ți dea înapoi. Ți s-a luat și ni s-a luat din viață, ni s-a luat pofta de a trăi, în cei trei ani de chinuri, calomnii. Acestea pu se vedează niciodată. Dumneata ai iertat, stiai să ierți, trupul însă a rămas firav, bolnav. Au urmat infarctele, stop cardiac... Ai trăit greu. Noi, la fel.

Știu, acum nu mai semeni cu omulețul meu cunoscut, dar spiritul dumitale există, îl simt, îl cunosc, lui mă adresez.

Dumnezeu ți-a dat har scriitoricesc, dar noroc ca om nu ai avut. Rămăs de mic orfan de mamă, pe care o adori, cum eu pe dumneata, apoi greutățile inerente unei maturități în epoca legionară, urmată de altă la fel de grea, cea comunistă. Interzis, ca scriitor în

A

TEATRUL EVREIESC
despre reluarea activității
rioada 3 august—27 augu
Calea Victoriei.

Cu acest prilej, Teatrul
două premiere: CASTELA
și comedia secolului, MAT
don Thomas (Anglia).
Vor fi prezentate, de a
permanent. Textul spectac
limba română, la cască.

prima, închis și chinul tău
dura. Dar în ciuda tuturor
trăgilor ești un mare scriitor
span ești, pentru că marile spi-
rite nu dispar, dar cuvințu-
nu li se potrivește! Păcat că
nu se scrie mai mult despre
scriitor și om, păcat, în poezie
după bani și succese imediate
cei pămîntului uită datoria sa
pentru marile valori ce con-
ține adevărata istorie a o-
mii. Să știi, însă, tată drag, că
cel ce te-au cîntit îi sint de-
tați și sint sigură că cel timp
dacă ar avea de undă se
cărțile, multe dumitale fume-
Calea Văcărești, Fume în Ha-
cu tei, Tată bună, plus tî-
circa 30 de romane minime
te-ar iubi și ei. Dar, dragi și
iubitul meu părinte, asta e
mai tîne de mine.

Vreau să-ți amintesc că în
chisoare erai poreclit „gene-
rul”. Cred că erai general peste
sufletele bune, deci aveai o forță
mică trupă.

Sînt 10 ani în
cînd ne lipsești fizic, 10 ani
cînd, ca om și fiică, te caut
tot și te regăsesc în inimile
dumitale.

Inchei, asigurindu-te ca,
timp cît vom trăi, nu te vom
uita nici o clipă.

În ce mă privește, că eu
rămân curată și credincioasă ar-
tăi mele, urmîndu-ți exemplul.
Nu voi lăsa să fii mințit de ge-
loziile nimănui, de orice na-
tură, fie scriitoricească, fie de
altă natură. Unghiaș

Odihnește-te în pace în-
ția ta și mama noastră!
Să-ți ierte Dumnezeu rădă-
rile și să-ți răsplătească faptele.

TIA

ANUNT

TEATRUL EVREIESC DE STAT anunță spectacolele de vară, în perioada 3 august—27 august 1990, la sala Majestic din Calea Victoriei.

Cu acest prilej, Teatrul Evreiesc de Stat va da două premiere: CASTELANA de Lea Goldberg (Israel) și comedia secolului, MATUSA LUI CHARLEY, de Brant.

Vor fi prezentate, de asemenea, piesele din repertoriul permanent. Textul spectacolelor poate fi ascultat și în limba română, la cască.

TIA PELI

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Vechi folclor evreiesc

Creația orală a poporului evreu, transmisă de la o generație la alta, paralel cu creația în scris, se încadrează în folclorul popoarelor în mijlocul cărora au trăit evreii în toți anii răspîndirii. În multe domenii se observă o întrepătrundere reciprocă, dar există trăsături caracteristice folclorului evreiesc asemenea „eului” folcloric specific oricărei zone culturale. Folcloriștii încearcă să apropieze totmai acest caracter specific, să studieze procesele de „izolizare” a tradițiilor exterioare și să stabilească pe această cale originea poporului evreu.

Literatură orală a însoțit, până în toate generațiile, literatura noastră scrisă, iar una s-a inspirat de la cealaltă. Literatura biblică (inclusiv narativă din Tora, ca „Meghilat Bereshit” și „Meghilat Ester”, cărțile de înțelepciune și de poezie) s-a inspirat mult din creația orală a întregii zone de cultură (Aram-Naharain Mesopotamia, Canaan). După canonizarea scrierilor sfinte, înțelepții au făcut o distincție între aceste scrieri și tot ce li s-a adăugat (comentarii, explicații) — care au fost numite „Tora shehal pe” (învățătură orală). Venitul din cartea Semot 34-35, „Potrivit cuvintelor am făcut cu tine legământul” a fost interpretat (Ghitin, 60-2) în felul următor: „N-ai voie să scrii cuvintele spuse”.

Abia după eșecul răscoalii lui Bar-Kokhba și hotărîrea autorităților a lui rabi Akiva (secol II) a fost anulată interdicția de a transcrie creațiile orale. Literatura creată de Talmud și Emorim cuprinde în principal HALAHA (legislație), dar și o comoră de folclor evreiesc antic, transmis pe cale orală timp de secole, înainte de a fi formulat și redactat în scris, majoritatea în aramaică — limba poporului de atunci.

Un bogat material folcloric a fost păstrat și în cărțile care nu au fost canonizate și n-au ajuns în noi în limba ebraică: asambleile apocrife, scrierile lui Ezechiel și Iosephus Flavius.

Cea mai mare parte a folclorului post-midrasic a fost creată în limbile vorbite ale comunităților evreiești din țările răspîndirii: dialecte arabe — în zona culturală a Islamului, latină — în zona culturală a Mării Mediterane, idis — în zona culturală din Răsăritul Europei, yiddish — la evreii din Kurdistan etc. Creațiile populare în aceste limbi, bazate pe scrieri religioase (rugăciuni, cărți de morală, legende cu caracter religios, creații cuprinse în cărțile de rugăciune pentru diferite sărbători ale anului), sau creațiile în care predomină elementul laic (narațiuni distractive, povești, cîntece de leagăn, de dragoste, de doliu, proverbe cu caracter profesional etc.) — toate acestea se inspiră din vechia tradiție evreiască, atât

în ce privește acțiunea, cît și în ce privește expresiile ebraice sau figurile biblice.

Poveștile fantastice, influențate în mare parte de creația populară a zonei culturale respective, poartă puține semne de iudaizare. Ele au fost răspîndite mai ales printre comunitățile răsăritene, dar, precum au dovedit culegerile editate de IWO, au existat asemenea povești și la vorbitorii de limbă idis.

În legende, acțiunea se petrece într-un loc anumit și într-o epocă definită. În afară de amplificarea narațiunilor biblice și talmudice, în majoritatea actualizate potrivit împrejurărilor de viață ale societății respective (cu multe anacronisme), specia cuprinde și multe legende locale. Eroii din aceste legende au, în parte, un caracter general evreiesc (Elia Hainavi, Rambam, Rași), iar în parte un caracter local (Maharal din Praga, rabi Haim Finto din Maroc, rabi Abdala Sumah din Bagdad, rabi Salem Shabazi din Yemen etc.). Motivul dominant al acestor povești este cel supranatural: salvarea miraculoasă a unei comunități evreiești de către un înțelept — erou popular, făcător de minuni și cabalist. Cîțiva dintre eroii locali din ultimele secole au devenit eroi ai întregului popor, ca, de pildă, rabi Israel Baal Sem-Tov — întemeietorul hasidismului din răsăritul Europei; rabi Haim ben Atar, autorul cărții „Or Hahaim”, originar din Maroc. Întîlnim și figuri clasice de eroi: regele Salomo — judecătorul înțelept, Hersale din Ostropol — evreul inteligent care găsește o soluție în orice situație complicată, Djuha — prostul naiv și alții. Acestor eroi li se atribuie fapte povestite în zona culturală respectivă, referitoare la neevrei (Harun-El-Rashid, Hogeia Natzar-E-Din, baronul Münchhausen etc.).

Poveștile despre „Înțelepții din Helem” conțin, de pildă, multe elemente din materialul care circula în Grecia, Germania și Anglia.

În centrul legendelor hasidice ale evreilor din răsăritul Europei se află, în majoritatea cazurilor, un rabi (tadik), iar faptele sale miraculoase constituie baza acțiunii fantastice.

Eroul adevărat al acestor legende, chiar dacă nu apare pe primul plan, este însă omul simplu („hasidul” în accepția inițială a cuvîntului).

Doar un mic număr de povești hasidice, ca, de pildă, cele ale lui rabi Nahman din Braslav, poartă amprenta unei creații individuale.

Fabula slujește, în majoritatea cazurilor, tendințelor morale-educative. Fabula este un mijloc de a transmite ascultătorilor, cu ajutorul unei povești atractive și pasionante, în aparență detașată de lumea înconjurătoare și problemele ei, o morală cu un caracter actual. Povestea în sine se referă, de regulă, la plante (fabula lui Iotam din Tanah) sau la animale (fabule despre vulpe, în literatura talmudică-midrasică). În scrierile tirzii întîlnim mai cu seamă parabola în care eroii sînt oameni (parabolele înțelepților noștri „Mislei malahim”). Aceste creații există atât la evrei, cît și la alte popoare, sub forma unor povești de sine stătătoare, iar numai prin actualizarea lor și prin adăugarea moralei, ele se transformă în fabule. Majoritatea predicatorilor au luat aceste fabule de-a gata, în afară de rabi Iacov Kranz (Mashidul din Dubna), sau rabi Josef Haim din Bagdad. Multe din fabulele lor au intrat în literatura orală ca opere independente.

Poveștile populare realiste (inclusiv anecdota și gluma) a fost culeasă (mai ales în zona de cultură din răsăritul Europei) în mai mare măsură decît alte categorii folclorice. Totuși, încă nu s-a făcut o sinteză, compararea versiunilor atestate la diferite comunități din răsărit și din apus.

O mare parte a anecdotelor evreiești nu pot fi înțelese fără cunoașterea tuturor izvoarelor tradiționale, pe lingă fondul lor social. Anecdotele internaționale capătă, la povestitorul evreu, un caracter talmudic și midrasic foarte specific.

toie baza acțiunii fantastice. Eroul adevărat al acestor legende, chiar dacă nu apare pe primul plan, este însă omul simplu („hasidul” în accepția inițială a cuvîntului).

Doar un mic număr de povești hasidice, ca, de pildă, cele ale lui rabi Nahman din Braslav, poartă amprenta unei creații individuale.

Fabula slujește, în majoritatea cazurilor, tendințelor morale-educative. Fabula este un mijloc de a transmite ascultătorilor, cu ajutorul unei povești atractive și pasionante, în aparență detașată de lumea înconjurătoare și problemele ei, o morală cu un caracter actual. Povestea în sine se referă, de regulă, la plante (fabula lui Iotam din Tanah) sau la animale (fabule despre vulpe, în literatura talmudică-midrasică). În scrierile tirzii întîlnim mai cu seamă parabola în care eroii sînt oameni (parabolele înțelepților noștri „Mislei malahim”). Aceste creații există atât la evrei, cît și la alte popoare, sub forma unor povești de sine stătătoare, iar numai prin actualizarea lor și prin adăugarea moralei, ele se transformă în fabule. Majoritatea predicatorilor au luat aceste fabule de-a gata, în afară de rabi Iacov Kranz (Mashidul din Dubna), sau rabi Josef Haim din Bagdad. Multe din fabulele lor au intrat în literatura orală ca opere independente.

Poveștile populare realiste (inclusiv anecdota și gluma) a fost culeasă (mai ales în zona de cultură din răsăritul Europei) în mai mare măsură decît alte categorii folclorice. Totuși, încă nu s-a făcut o sinteză, compararea versiunilor atestate la diferite comunități din răsărit și din apus.

O mare parte a anecdotelor evreiești nu pot fi înțelese fără cunoașterea tuturor izvoarelor tradiționale, pe lingă fondul lor social. Anecdotele internaționale capătă, la povestitorul evreu, un caracter talmudic și midrasic foarte specific.



■ Vechea sinagogă din Lesko

Un supraviețuitor al Holocaustului luptă să salveze Sinagoga din Lesko

O veche sinagogă din Lesko, din sud-estul Poloniei, va fi salvată ca rezultat al eforturilor unuia din foștii locuitori evrei ai orașului.

În septembrie 1939, cînd naștii au invadat Polonia, existau în Lesko 5 700 de locuitori. Mai mult de 60 la sută dintre ei (circa 3 400) erau evrei, care se stabiliseră acolo din 1542.

După ce naștii au ocupat orașul, au strîns evreii și i-au deportat în lagărele morții.

Totuși, 10 evrei, printre care Abraham Kamienski, în vîrstă de 14 ani, au reușit să fugă de sub escortă și să fie ascunși de doi vecini neevrei, un lăcătuș, pe nume Zwonarz și un doctor, Lisikiewicz.

Încercările naștilor de a distruge sinagoga din Lesko, construită în urmă cu 400 de ani, prin detonare, au eșuat, dar sinagoga a fost totuși foarte avată.

După război, locuitorii creștini au reparat-o și au restaurat-o pentru cînstirea memoriei concetenilor lor evrei, uciși în Holocaust.

Pe la începutul lui 1980, sinagoga se deteriorase din nou, pe măsura trecerii timpului.

Autoritățile locale și locuitorii din Lesko au dorit să restaureze din nou sinagoga, dar nu aveau suficiente resurse materiale.

Di Kamienski, care locuiește acum la Lund, Suedia, unde este membru al consiliului municipal local și magistrat, a vizitat orașul natal de mai multe ori după război.

În 1987, el a fost atît de șocat de starea sinagogii, încît, cînd s-a întors dintr-o călătorie la Lesko, a inițiat un „Grup de inițiativă pentru Restaurarea Sinagogii din Lesko”, el fiind ales secretar al acestui grup.

Sprîjinal a fost dat și de o organizație de binefacere locală.

ATLAS BIBLIC

Atlasul biblic¹ (cu vîdit caracter istoric) pe care încercăm să-l prezentăm, conține, în afară de hărțile pe epoci și țări, un index cu circa 900 de termeni și un tabel cronologic de date istorice pentru perioada 2300 î.e.a. — 100 e.a.

Hărțile cuprinse în atlas:

1. Orientul Apropiat în primul mileniu î.e.a.;
2. Cultura și comerțul în Orientul Apropiat antic; pe hartă apar Hazorul, Megiddo, Ierusalimul, Eilat. Ca ilustrații, harta e însoțită de desene de ambarcațiuni din diferite perioade (evreiești, mesopotamene, egiptene);
3. Tîra Canaanului. În harta Palestinei apar denumirile: Dor, Megiddo, Bet-Shean, Migdal, Schehem, Lod, Beth-horon, Jerihon, Gezer, Joppa, Ashdod, Askelon, Ierusalim, Hebron, Arad, Beer-Sheva, cu ilustrații — harta Ierihonului;
4. Venirea evreilor. Apar și denumirile Gerar, Aphek, Shamir, Zaphon, Ramoth-Gilead, Lachisch, Ekron, Zorah, Gath; ca ilustrații: un războinic filistean și harta Exodului;
5. Regatul lui David și Solomon; apar și denumirile Dan, Kedesh, Chinnereth, Hamath, Gilead, Ashtaroth, Kenath, Gath-Rimmon, Shiloh, Mahanaim, Jazer, Heshbon, Bezer, Jahzan, Dibon, Eilat (Ezion-Geber), Negev, Kadesh-Barnea; ca ilustrații — o imagine a regelui Ahiram al Biblosului, o hartă a fortăreței Megiddo și imaginea unui obiect de cult din Templul lui Solomon;
6. Regatele Iehuda și Israel;

La a 45-a aniversare a eliberării evreilor de la Bergen-Belsen, s-a deschis acolo noul și extinsul muzeu comemorativ în memoria victimelor național-socialismului. Președintele directorului (comitetului de conducere) al Consiliului Central al evreilor din Germania, Heinz Galinski, a folosit alocuțiunea sa pentru a-și exprima indignare față de încercările disperate ale unor neonaștii de a falsifica istoria spre a scoate basma curată pe predecesorii lor naști.

El consideră drept „extrem de dureros” faptul că mai există și

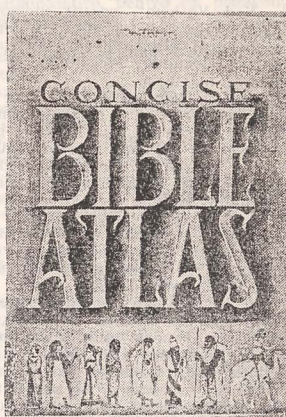
ca ilustrații: sigiliu și o hartă a Ierusalimului;

7. Lumea grecilor (Acco apare sub denumirea Ptolemais);

8. Imperiul roman (e indicat Ierusalimul);

9. Palestina în perioada greco-romană; apar denumirile specifice influenței grecești, ca Ascalon (pt. Askalon), Azotus (pt. Asdod), Lydda, Elusa, Jamnia; ca ilustrații — monede hasmoneene și o hartă a Ierusalimului pe timpul Hasmonelilor;

10-15: privesc perioada de răspîndire a creștinismului. Harta nr. 15 cuprinde Palestina în întreaga perioadă biblică, și este amănunțită. Comparabil cu cunoscutele atlase istorice școlare europene, atlasul de față constituie un instrument de cunoaștere și cercetare, indispensabil și pentru cei ce trebuie să identifice vechile localități din



Tara Sfîntă, în raport cu așezările existente astăzi pe teritoriul Israelului.

BETINIO DIAMANT

Un nou muzeu la Bergen-Belsen
Alocuțiunea lui Heinz Galinski

La a 45-a aniversare a eliberării evreilor de la Bergen-Belsen, s-a deschis acolo noul și extinsul muzeu comemorativ în memoria victimelor național-socialismului. Președintele directorului (comitetului de conducere) al Consiliului Central al evreilor din Germania, Heinz Galinski, a folosit alocuțiunea sa pentru a-și exprima indignare față de încercările disperate ale unor neonaștii de a falsifica istoria spre a scoate basma curată pe predecesorii lor naști.

El consideră drept „extrem de dureros” faptul că mai există și

în zilele noastre oameni „care pot vehicula un slogan ca „Minciuna de la Auschwitz”, că există oameni care pun la îndoială autenticitatea jurnalului Annei Frank, că se încearcă să se escamoteze gravitatea crimelor săvîrșite”. Avînd în vedere trecerea și lipsa de proteste a cetățenilor de rînd, Galinski a urmărit cu mîhnire evenimentele din ultimele luni și a folosit prilejul inaugurării acestui muzeu de la Bergen-Belsen spre a avertiza asupra pericolului negării trecutului. Cine neagă trecutul riscă să-l reîntîrască.

MAREA SUFERINȚĂ A EVREILOR DIN YEMEN

Apocope 3 000 de evrei trăiesc azi în nordul Yemenului. Situația lor este foarte grea. Moșe Nahum, președintele Federației Mondiale de Salvare a evreilor

din Yemen, a comunicat amănunțit situația grea a evreilor din această țară.

Mulți dintre evreii din Yemen au fost siliți în decursul anilor, sub teribile amenințări, să primească religia islamică.

În anul 1938, zeci de familii evreiești neconvertite au fost expulzate din locuințele lor.

Turiștii care vizitează Yemenul se tem să se întîlnească cu evrei.

Familii evreiești care mai există acum în Yemen trăiesc și o tragedie sufletească în plus; o parte dintre evrei au făcut Alia în Israel, dar cei rămași nu au posibilitatea să țină legătura cu rudele lor.

Toate încercările lor de a stabili legături cu cei plecați au eșuat.

Din ebraică:
SORANA LAZAROVICI



„Evreu Yemenit” — desen de ILIEN

Lumină asupra ultimelor zile ale Hannei

Poeta Hanna Szenes (1921—1944) face parte din eroicii luptători din Hagana (armata de apărare evrească din timpul mandatului britanic asupra Palestinei), care s-au oferit să fie parașutați în Europa ocupată de naziști pentru a contribui la salvarea evreilor europeni în primejdie.

Hanna s-a născut la Budapesta, într-o familie evrească asimilată, fiind fiica scriitorului Béla Szenes. Încă de la o vîrstă fragedă, a arătat însușiri intelectuale deosebite, dînd dovadă de talent pentru literatură. Astfel, la 13 ani, a început să țină un jurnal intim, pe care l-a continuat pînă în 1944. Puternic tulburată de atmosfera antisemită din Budapesta, aderă cu pasiune la mișcarea sionistă și, în septembrie 1939, pleacă în Țara Sfîntă, unde începe să studieze la Școala de agronomie Nahalal. Doi ani mai tîrziu, intră în kibbutz „Sdot Yam”, scriind acolo unele dintre cele mai pătrunzătoare poeme ale sale.

La sfîrșitul anului 1942, îngrijorată de soarta iudaismului european, cere să facă parte din grupul parașutiștilor israelieni voluntari care se instruiască pentru a salva prizonierii de război și a organiza rezistența evrească în Europa centrală. În martie 1944, este parașutată în Iugoslavia, participînd la luptele partizanilor lui Tito și scriind la Srdice poezia „Așrei hagah-fulur”.

La 7 iunie 1944, cînd deportarea evreilor din Ungaria și de pe teritoriile ocupate de ea luase proporții dezastruoase, trece în această țară, fiind încă cîrind arestată de poliția ungară. Torturată cu cruzime, nu dezvăluie nici o informație. O curte secretă o condamnă la moarte și este executată, la 7 noiembrie, în curtea unei închisori din Budapesta. Rămășițele sale pămîntești au fost aduse în Israel în 1950 și îngropate în cimitirul eroilor de pe muntele Herzl. Pentru Israel și pentru mișcarea sionistă, numele ei este un simbol al credinței și sacrificiului. Despre viața Hannei au fost scrise multe cărți, iar jurnalul ei intim a fost publicat în limba engleză în 1971.

La 45 de ani după ce Hanna Szenes a fost executată de fasciștii unguri, ultimul episod al misiunii istorice a eroinei a fost clarificat.

Un bărbat care a însoțit-o din Iugoslavia în Ungaria, pînă la 9 iulie 1944, a dat prima relatare completă despre felul în care ea a căzut în mîinile dușmanilor și cit de ușor ar fi putut să scape.

Datele oferite de acesta le completează pe cele ale lui Reuven Dafni, care a fost parașutat odată cu Hanna. În calitate de comandant, Dafni i-a supravegheat drumul pînă la graniță. Ca vicepreședinte la „Yad Vashem”, centru memorial al Holocaustului, el i-a adus la Ierusalim pe martorul ultimelor zile de viață ale Hannei, Alexander Fleishman, și i-a înregistrat mărturia.

Hanna și Dafni, devenit ulterior ambasador israelian, în prezent pensionar, așteptau partizanii lui Tito la graniță. Un grup de refugiați unguri s-au infiltrat în Iugoslavia. Grupul includea doi tineri sioniști, dl Fleishman și un cetățean numit Kallos, care au fost convinși să se întoarcă în Ungaria, unde urmau să fie ghizi ai Hannei. Ei s-au întîlnit cu un prizonier de război francez, evadat, care putea să-i ajute și pe alții să evadeze, fiindcă știa drumul.

La „Yad Vashem” s-a aflat recent, din partea rudelor stabilite în Israel, că dl Fleishman a supraviețuit războiului, trăind la Budapesta. Dl Dafni i-a trimis invitația. Iată relatarea lui Fleishman:

Hanna și prizonierul de război francez s-au ascuns într-o pădure, iar cei doi sioniști uncuri pleacă să-l caute pe contrabandistul care îi ajutase să parcurgă drumul inițial, din Ungaria în Iugoslavia. Ei doreau ca acesta să-i ducă pînă la o gară, astfel încît să poată ajunge la Budapesta. Contrabandistul nu era acasă.

Pe cînd Fleishman și Kallos se întorceau, doi jandarmi din satul acela au



■ Hanna Szenes

trecut pe lângă dinșii, dar nu i-au observat. După aproape 12 metri, un polițist s-a întors contra vîntului să-și aprindă o țigară. Atunci i-a observat pe cei doi străni și le-a făcut semn să se apropie, întrebîndu-i ce căutau într-acei punct de frontieră. Ei au explicat că se refugiaseră de bombardamentele britanice asupra Budapestei și căutau o locuință de închiriat pentru familiile lor. Jandarmii au fost pe jumătate convinși, dar i-au luat cu ei la sediu. Pe drum, un polițist i-a spus celuilalt: „De ce să nu-i lășăm să plece? Acele lor sînt în regulă și relațiile verosimile. Ce-ți faci grijă cu legitimațiile lor de serviciu?” Kallos se pare că nu a înțeles: a scos revolverul și s-a împușcat. Hanna și francezul au ieșit din ascunzătoare să vadă ce s-a întîmplat. Poliția i-a prins pe toți.

Restul, cum spune Reuven Dafni, este istorie.

A. B.

DECESE

În cimitirele comunităților evreiești din țară, în trimestrul II, 1990, au fost înhumati:

ALBA IULIA. Bergher Estera (78 de ani); Lobstein Magda (83). ARAD. Vogel Elisabeta (91 de ani); Radvanyi Mariaora (97); dr. Reich Ella (76); Epstein Ernest (82); Rosenberger Rozalia (74); Schwartz Sarolta (88); Fischer Livia (77); Farkas Edit (75); Schreiber Ladislau (84). BRAȘOV. Sigall Osiat Simon (30 de ani); Vecser Solomon (84). BACĂU. Gottesman Abraham (din Buhusi) (85 de ani); Kaufman Jeni (70). BRAILA. Haim Hene (77 de ani); Schweifeld Hers (57). BOTOȘANI. Eisenstein Enăceanu Israel (79 de ani); Pascal Amalia (73). BUZĂU. Stern Sandu (81 de ani). CIMPULUNG MOLDOVENESC. Teodorescu Paula (născută Ellenbogen) (75 de ani). CONSTANȚA. Rusali Maria (născută Helfgott) (63 de ani). CLUJ. Dr. Baum Arpad (84 de ani); Citron Rozalia (90); Horovitz Laura (82); László Ana (din București) (78); Linzmaier Lili (81); Meiszter Aron (83); Mendel Ida (81); Westler Clara (83). CRAIOVA. Baloi Frida (65 de ani); Bereu Riva (81); Sabetay Rozi (75). DOROHOL. Covaliu Sura (80 de ani); Gott Beru (88); Haler froim (93); Zelingher Rasela (91). FĂLTICENI. Katz Samoil (83 de ani); Lustgarten Fany (84). GALĂȚI. Copel Simon (82 de ani); Dumitrescu Marcel (61); Lupu Tauba (87); Stern Aron (74). IASI. Aisner Rifea (80 de ani); Ciubotaru Sura Leia (80); Goltz Haia (86); Creimer Hana (79); Davidsohn Pesa (82); Herscovici Herscu (68); Eșeanu David Sloim (85); Leizer Michel (77); Naftali Berta (93); Naftule Hers (95); Rubin Janu (53); Segal Strul (83). ORADEA. Davidovics Mano (din Valea lui Mihai) (78 de ani); Hausmann Nandor (Nehem Zvi ben Moise) (84 de ani). PIATRA NEAMȚ. Sechter Alexander (92 de ani). SATU MARE. Abraham Alexandru (64 de ani); Grunfeld Ignatiu (82); Kolb Dederiu (76); Lazăr Victor (74); Zieber Sandor (81). SIGHEȚUL MARMĂȚIEI. Szabo Elias (80 de ani). SUCEAVA. Blumenfeld Willy (87 de ani); Rosenberg Jaki (59); Silber Karl (67); Sinbrana Haia Perla (84). TIMISOARA. Bleier Rozalia (82 de ani); Deutsch Arpad (79); Dumitrescu Elena (82); Elias Magdalena (61); Fischer Anna (81); Lichtstein Adolf (84); Mencer Iuliana (86); Menyasz Eva (55); Rona Ștefan (82); Schubert Iosif

(Urmare din p. 1)

timp, renarcăm că, deși amîndouă conțin aceleași idei (dragostea de Dumnezeu, porunca de Tefilin, Mezuză), o singură idee se află numai în al doilea capitol și nu o găsim în primul: aceea de răsplătă și pedeapsă.

Autorul divin ne învață prin aceasta că n-avem voie să fim decepționați cînd vedem că în viața indivizilor (la singular) nu întotdeauna se confirmă principiul justiției. Să ne înțelegem privirile spre istoria colectivităților (la plural) și să-l răstoim paginile. Ca un fir roșu ea e

EIKEV

străbătută de ideea de răsplătă și pedeapsă. „Sub specie aeternitatis”, prin perspectiva vesniciei, vîrîm principiul dreptății înaintînd, poate prea înec, dar totuși foarte almur, spre izbinda și înalță, constîntînd că nici o nelegiuire nu rămăs nepedepsită și nici un martid fără de răsplătă, nici o luptă generoasă și nobilă fără cununa victoriei.

Cu această confirmare pe care n-o dă istoria, noi am roșit în fiecare zi a vieții în „pedepsă și răsplătă”, gîsind întîmplarea cel mai puternic suport moral spre a putea rezista vicisitudinilor pe care le avem a le înfrunta.

MELODIA EVREIASCĂ

(Urmare din p. 1)

fața lor era întunecată și harfele lor puteau să rămîna spînzurate. Ierusalimul arse și se dărmase peste lesurile eroicilor lui copii. Tempul întreg fusese prefăcut în cenușă. Ce mai rămînea? Călea aspră a exilului și a robiei! Dar și jurămîntul hotărît al robilor: „De te voi uita, Ierusalime, pe sine să se uite dreapta mea!”.

„Lucru nemaipomenit, unic în istoria lumii — spunea Galaction. Acest jurămînt a fost ținut minte și îndeplinit cu o fidelitate înfricoșată!... Am auzit cu toții și se cunoaște că, în seria marilor prefaceri și realizări care vor schimba fizionomia Palestinei, este și reclădirea Ierusalimului. Sionul se reedifică! Eretz-Israel ajunge încă o dată pămîntul minunat înecunat cu belșug și cu fagăduințe, despre care ne vorbesc Scripturile Eterne!...”.

„Iată pentru ce, amici evrei — și-a anunțat Gala Galaction încheierea disertației sale despre *Melodia evreiască* — cîntecul iudaic poate să răsăre nestîngherit, poate să izvorască puternic și clar, aci, între rîuri depărtate, în vaille neamurilor și în Diaspora cea aproape de sfîrșit.

Israelul se înnoiește... Dar dacă el o simte și se veselește, privește-l bucuriei lui nu rămîne acoperită și nu rămîne

străină pentru cei pricepători și în bănavoiață dintre popoare.

Un astfel de cîntec prieten aveți aci, în acela căruia l-ați lasat astă seară cîntecul să deschidă sîrbătorește melodia evreiești.

„Cîntați-ne din cîntecile Sionului!... Nu un ofițer inamic, ci un prieten cald deschide porțile acestei seări, cu cîntecul cîntec — rămase eterne — și să vă nioară sub sălcile Eufraților!”.

Nu spre tulburare și dezalejde, o spre sîrbătorească tresărire aci, în azul nostru, cîntecul Psalmistului străbun!”.

A îndemnat entuziașt: „Cîntați! Ierusalimul se reedifică. Aleși popoarelor și-au dat mina, împrejurul pămîntului, ca să înlesnească opera providențială, o să colaboreze cu Dumnezeu lui Israel!”.

Glorioasă și sacra voastră vatră sîrbătorească e liberă și se înfrumusețește! Ridicați harfele și potrivite-le! Zilele negurii și ale plînsului sînt pe isprăvite, ba s-au isprăvit!

Cîntați! Nu mai mergeți, robi, spre Babilon, ci liberi spre Sion!”.

(Comentariu la Psalmul 137, în „Mintuirea”, noiembrie 1919 — 8 Hesvan 5680, p. 1. Benjamin Fundoianu a remarcat și a comentat elogios Festivalul melodiei evreiești și cîntarea de deschidere a „prietenului nostru” Gala Galaction, în „Mintuirea”, 31 octombrie 1919 — 7 Hesvan 5680, p. 2).

Dureroasă amintire a celor ce au fost devotați părinți CLARA TUDIC, doctor ARON TUDIC, Birlad, la un an și respectiv noui ani de la despărțire. Nu vom uita niciodată!

Cu durere în suflet readucem în memorie pe scumpa noastră soră și cunoscută prof. WEINTRAUB GOLDSTEIN LUTA, la 2 ani de la deces și a iubitei ei soț CAROL WEINTRAUB, Marș și Idel Iolă.

Tristi și grei au fost acești doi ani de cînd ne-am despărțit de cel mai bun soț și tată TITI GOLDSTEIN, 13 august 1988. Te purtăm mereu în gînd, Coca și Florin.

Soția Jeni, profesoară, anunță cu nemărginită durere înecarea din viață la 13 iulie 1990 (20 Tamuz) a iubitei ei soț LEON BLUMENFELD din Botoșani. Fie-i memoria binecuvîntată!

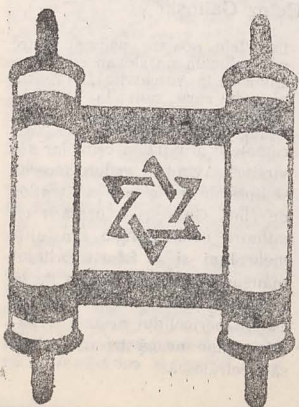
Cu nemărginită durere soția amintit înecarea din viață a celui care a fost omul bun, onest și minunat GILKIN BERNARD, în etate de 55 de ani, din Braila. Fie-i amintirea vesnic binecuvîntată!

Omăgiez și cîntesc cu aceeași durere împlinirea a șase luni, la 23 august, de cînd inima generoasă și bunului călător farmacist HENRY GOLDINSTEIN a plecat să mai bată. Soția.

Într-o soție, fiicele, nepoatele, întreaga familie aduc un pios omagiu celui care a fost ing. HAIM CATZ, pleacă seara odihnească sufletul curat în Ierusalim eternă, pe 24 iunie 1990, la Nahariya.

Cu aceeași durere Coca și Isaac copii, Iulișca și Laur nepoți, Daniel și Liliana-Clara strănepoți din Vatra Dornei anunță că la 13 Tamuz se împlinesc 3 ani de la despărțirea celei ce a fost CLARA VAINSTOC, învățătoare din Iași. La 5 Tamuz se împlinesc 49 de ani de la despărțirea AL KIDUȘ HASEM de tatălui și bunicului nostru IOSIF VAINSTOC, profesor din Iași. Un gînd pios și vesnică amintire dragilor noștri dispăruți.

La 13 august se împlinesc un an de durere și lacrimi pentru LANGSBERG KLARFELD-LEON, apreciatul meu soț. Nu te voi uita niciodată!

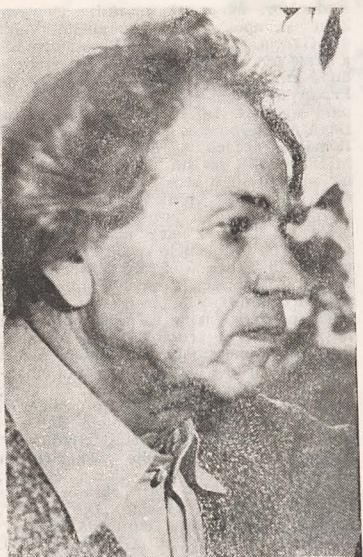


Pionieri ai culturii ebraice din România

IOSIF H. ANDRONIC



Mărturii ale compozitorului H. Maiorovici



H. Maiorovici

Interviul consemnat în toamna '87 a fost parțial publicat în revista „Tribuna” Nr. 46/1987 — cu titlul „Timp, muzică, metaforă” —, fiind scoase ideile fundamentale de atitudine civică; evident, formulările sale privind fascismul aveau valabilitate pentru realitatea pe care o trăiam atunci. Le restituim acum.

Compozitorul H. Maiorovici (n. 1918) este un consacrat al filmului — dar nu numai —; dintre cele aproape o sută de titluri ale filmografiei sale, amintim doar capodopera (multipremiată internațional, inclusiv pentru muzică) „Moartea căprioarei”, după Labiş, în regia lui Cristu Polucius. Dar trebuie să menționăm și filmele artistice „Ultima noapte a copilăriei” și „Falansterul” — ambele regizate de Savel Știopol —, despre care s-a spus că sînt poeme în imagini muzicale, dar și cele de animație „Puiul” după Al. Brătescu-Voinești, de Laurențiu Sărbu, „Principiul lanului”, după ideea lui Brăncuși, „Expertiza de artă”, după Marin Sorescu, amîndouă de Adrian Petringenaru — profunde alegorii asupra existenței.

Hary Maiorovici a avut mult de suferit — trecînd, prin atrocitățile lagărului fascist, la mizeriile lagărului comunist. Ca nonconformist, nu a fost membru de partid și, după cum spunea întotdeauna, cu demnitate și umor, nu a compus și nu va compune nicînd vreo omagială „ca-n tată” (cantată) sau „ca-n mamă”.

Mesajul etic și estetic al compozitorului — exprimat prin chiar filmele sale și întreaga creație, dar și prin cuvînt — are forța de convingere a valorii.

— Să găsim, pentru a începe acest dialog, o întrebare esențială!

— Întrebarea este: cum stați cu crezul? Dacă n-ar fi existat crezul, nu s-ar fi născut idealuri, nu s-ar fi jertfit oa-

menii pentru a-și vedea idealurile implinite — nu s-ar fi realizat sisteme sociale noi. Dacă nu ar fi existat credința și speranța unei lumi mai drepte, mai bune, nu s-ar fi realizat Insurecția (Revoluția — adăugăm azi: notă 1990). Indivizii care reprezintă sistemul în raport cu masele sînt norocoși dacă au înțelepciunea de a trece prin tumultul de probleme fără să devină dogmatici — dogma fiind adevărul de ieri, care ajunge astăzi, potrivit legilor dialecticii, să fie minciună. (H.M., 1990: Apropo, dialectica: ca este folosită acum după Revoluție, pentru a „scuza” crimele...) Un om fără nici un crez poate transforma viața semenilor lui într-un iad. Unit în actul Insurecției, acest minunat popor a reușit să se debaraseze de fascism (și încă o dată, de recenta dictatură — notă 1990).

— Cum ați defini fascismul, pe care l-ați trăit?

— Fascismul este o stare, nu un partid. Proliferarea lui depinde de cîți oameni

berării; noi eram siguri că vom fi executați, întrucît SS-iștii și Gestapo-ul, la retragere, îi lichidau pe toți cei pe care îi găseau încă vii în lagăre, pentru că armatele eliberatoare să nu afle de ei, faptele. Nu primisem nici o hrană, de trei zile, care ar fi trebuit să sosească zilnic, în containere, de la WOK — Wiener Öffentliche Küche —; nimeni dintr-un noi nu știa, din ce cauză. Erau zvonești, emise de SS-iști, că aceste bucătării ar fi fost bombardate de americani. Adevărul era altul: zona lagărului era înconjurată de armatele sovietice eliberatoare — lucru pe care ei îl știau. Noi însă, simțeam că ni se apropie sfîrșitul. Am creat cîteva lieder de rămas bun. Era ziua de vineri, presupuneam că a doua zi nu vom mai trăi. Și niste versuri. / De ce spui că ești. / Cînd de fapt nu ești? / De ce nu te gîndești / Că veșnic nu vei fi? / Poate așa, la semeni te vei gîndi / Atunci poate mai omenos vei deveni. / Lumină-lumină / multă lumină / de unde, de unde / desigur speranța / e de la soare / ori poate reflecție / trecătoare / înșelătoare // frig /

Uniunea cineaștilor din Moldova ne comunică următoarele:

În cadrul colocviilor internaționale „Eminescu”, a fost invitat în R.S.S. Moldova și d. Harri Maiorovici în calitate de compozitor al filmelor „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!” (Eminescu), „Moartea căprioarei” (după poemul lui N. Labiş), „Puiul”, Brătescu-Voinești, „Principiul lanului”, după ideea lui Brăncuși.

Menționăm succesul de care s-a bucurat spectacolul prezentat de dumnealui împreună cu autorul imaginii filmului-diaporamă, „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!”, Sabo Francisc.

Rămînem în speranța noilor colaborări cu cineaștii de prestigiu din România.

Cu mult respect,

UNIUNEA CINEAȘTILOR DIN MOLDOVA

slabi aderă la asemenea stări, ridicîndu-le la rang de putere, partid și stat. Cînd Hitler și-a ținut primul discurs, la München Bierbreue, lumea care l-a ascultat, putea să-și dea seama că este de o agresivitate patologică. „Ein Volk, ein Reich, ein Führer!” — toți l-au aplaudat: nu-și dădeau seama că ei înșiși sînt victime! Arthur Miller, vizitînd muzeul din Auschwitz, a exclamat că toți cei rămași în viață sînt vinovați — pentru că au tăcut!...

Cîteva gânduri ale mele de atunci, despre Hitler: „Ciobanul timpit / turmă, turmă / infometată, ademenit / ascultă fluierul / ciobanului timpit. / În loc să vă ducă la păscut / vă cere lapte / și ciobanul timpit / e bine păzit / de lupi / ca nu cumva / să fie mușcat de oi. / Și turma-turmă / tot roagă ciobanul / să n-o mai chinuie, / să n-o mai mulgă, / să n-o mai tot mulgă. / Dar el vede doar zimbele / crispare / ale lupilor săi / și aude doar / aclamațiile lor / în rest e / orb și surd. / Dar lupii tot mulg, mulg / oare ce tot mulg? / Singe.” Hitler aștepta supunere oarbă și admirație, cîntînd pămîntul românesc. Săvîrșindu-se Insurecția, a ordonat generalului Krebs să facă România una cu pămîntul. Există, undeva, o stea care ne apără...

— Ați fost deportat...

— În lagărul din Meiling. Un episod: reiau ultimele zile dinaintea eli-

de unde, de unde / lipsa speranței, / nu / de la soare // luminări / de unde, de unde / parastase / cu mese goale / nu Masa Tăcerii / de piatră / ci o masă de lemn / în jurul ei / suflete împietrite / nu a murit nimeni încă / dar nici de trăit nu / mai e...

Aceste fapte nu trebuiesc uitate, pentru ca să nu se repete. Reiau cuvintele înțelepților — „Iertăm, dar nu uităm!”.

(N.n.: am ascultat acele lieder, interpretate tulburător, acum cîțiva ani, de mezzosoprana Elena Cernei: Cîntecul lui Isaia — „Hazon Isaiahu” —, Psalmul 2, Sabat, Ard copiii — „Boarim yeladim”. Impactul cu tragicul răscălește conștiința, dar, cunoscîndu-le devine mai puternică. În 1989, poeta Veronica Russo a dedicat compozitorului acestor lieder și soției sale Eva un vibrant poem: „Părinți de psalmi, din neam evreu, / Renașteți azi cu noi scelpiri / În harul noului Orfeu, / În raza blîndeii lui iviri. / Trecînd prin focul din infern / Cu sufletul spre paradis, / În care visuri mari își cern / Lumini de dincolo de vis, // El vine ca să cînte lumii / Dureri încă far' de cuvînt / Și necuprinsa Jale-a mumi, / Că-i ard de vii copiii pe Pămînt. // Iar din acel infern cîmplit, / Și din dureri far' de cuvînt / Asemenea Orfeului din mit / Iscat-a El sfîșietorui cînt.”

ELENA ȘORBAN

(Din „Tribuna Magazin”, nr. 24, 14 iunie 1990)

GÎNDURI

Cîteva strigăte de alarmă ale unor conștiințe civice, care au avut simțului valorii umane și au înțeles că omenitatea nu trebuie pusă în pericol, gîndirea nu trebuie siluită „la lăpă de atitudine se cheama lăpăte”.

„Dintre toate ororile secolului XX cea mai respingătoare este antisemitismul.”

(ROBERT KEIL)

„...ascultați cum strigă și gem conștiința pe care ați renegat prin tăcere cum strigă pentru cei neajăzați și pentru cei lipsiți de nume pentru cei pe care tăcerea

— Izgoda!...”

(MELIUSZ JOZSEF)

„...în fond, are vreo importanță dacă ai fost acolo sau nu, pînă la urmă nu-i important dacă ai trăit cu adevărat experiența camerelor de gazare sau dacă îți imaginezi numai cum trebuie să fi fost, Holocaustul a însemnat o problemă universală, o problemă totală în care întreaga omenire a fost și este implicată (s.n.) de aceea cînd e vorba de această tristă chestiune, în viața sau în literatură, strădănu de a-i accepta incomprehensibilitatea trebuie să fie tot o strădănu colectivă...”

(RAYMOND FEDERMAN)

„E prea puțin să-i uciți pe uciși, trebuie să uciți însăși posibilitatea apariției lor.”

(E. AL. EVTUSENKO)

„...Eu cred că mai de disprețuitor sînt disprețuitorii lor de pînă acum. Intellectuali evrei au avut, față de noi, o linie de conduită corectă... Dacă judecata istoriei nu intrînză încă mult, pînă să stabilească răspunderile pentru păcatele de care a avut să sufere România veche, un lucru însă este stabil: cei mai puțin vinovați, intra învinuiți de păcatele trecutului, sînt intelectualii evrei. Aceștia intră cu fruntea sus în edificiul României de mîine...”

Este rîndul nostru, al românilor să stim răspunde acestui primor de dragoste și încredere, cu sentimente de sinceră reciprocitate.”

(C. RĂDULESCU-MOTRU)

„Vechea ospetie românească este un dar sînt de la strămoși; să păstrăm ca unul ce onorează caracterul nației și niciodată să nu-i pierdăm străinului că a venit de să așezat la vatra noastră.”

(ALEXANDRU IOAN CUZA)

„Să învățăm, asadar, să cîntăm iertare Domnului și fraților noștri care au fost silii și trădați ororile Holocaustului. Să facem în astfel încît totul să fie reparat, fiindcă trebuie reparat.”

(episcop ROGER ETCHEGARAY)

„Ideile mari pornesc totdeauna din suferințe mari...”

(VASILE CONTAN)

Culese de EVELIN FONIA



SUB SEMNUL ȘTIINȚEI

Agricultura israeliană cunoaște, în forma de organizare a kibbuturilor, o dezvoltare de prim rang, datorită unui larg proces de automatizare aplicat în efectuarea lucrărilor. Circa 250 de kibbuturi asigură 40% din totalul producției agricole israeliene. Sistemul de irigații israelian, cu picătura, printr-o tehnică specială de mare economie, a condus la transformarea unor pămînturi aride în ogoare roditoare. La ora actuală, tot mai multe kibbuturi își realizează sistemul de irigație cu ajutorul computerului. În toate kibbuturile din Arad*, de exemplu, fluxul de apă pe ogoare este dirijat prin calculator. Pentru a satisface nevoile de utilaj tehnic agricol unele kibbuturi s-au profilat pe fabricarea acestuia. Astfel, kibbutul „Heftziba” din Valea Jezreel produce aparate de computerizare necesare irigației. „Bet Degania”, una dintre cele mai vechi organizații kibbutnice, produce as-

persoane și moderne unelte agricole. Producția de filtre și valve destinate irigațiilor, renumite prin finețea execuției ca și prin calitatea superioară, au impus atenției kibbutul „Naan”. La același nivel al calității pieselor necesare irigațiilor se situează și kibbutul „Maagan Michael”, care a obținut, în anul trecut, din export un venit de 25 de milioane de doiori. Kibbutul „Yad Mordechai” este profilat pe producția de microcomputere și minicalculatoare, folosite și pentru nevoile altor producători agricoli.

O noutate științifică neobișnuită a produs în ultimul timp multă vîlvă. Este vorba de o descoperire care aparține kibbutului „Hazoreea” și care constă în folosirea unui sistem de polimeri util în asigurarea umidității plantelor pe timp îndelungat. De amintit că în kibbutul „Hazoreea” s-au obținut beneficii importante din exportul de catalizatori aditivi.

Agricultura israeliană se dezvoltă sub semnul științei.

Au fost 44 de copii

Recent, a apărut în Franța, în colecția „Punctisorul” (Ed. Seuil), o cărțiță de numai 96 de pagini, destinată celor mici, cu titlul: Copiii din Izieu. Autoarea, Rolande Causse, istoriseste, într-o emoționantă proză, episodul tragic al deportării de către nazisti a copiilor din această localitate. Povestirea, scrisă cu multă vibrație, se constituie într-un îndemn adresat celor mici să reflecteze la acele tragice întîmplări din trecut, să înțeleagă și să judece cu mintea lor de copii o istorie neagră precum cea a nazismului care a adus atîtea nenorociri lumii... Cartea se deschide cu o prefață semnată de Sabina Zlatin, fondatoare, împreună cu soțul ei, a casei din Izieu destinată memoriei copiilor evrei care au fost uciși de nazisti. Foarte tînărul cititor mai găsește în volum o cronologie a evenimentelor istorice din Franța, începînd cu ianuarie 1933, cînd Hitler a luat puterea în Germania și încheindu-se cu anul 1989, odată cu arestarea lui Paul Touvier, vinovat pentru evenimentele care au provocat moartea a 44 de copii. Cartea se bucură de aprecieri atît pentru valoarea artistică, cit și pentru calitățile ei pedagogice.

* Regiune din sudul țării.

STIRI

ANUL 2000

Un interesant studiu apărut în „B'nai B'rith Jewish Monthly” ne semnalează unele încercări de estimare a datelor despre felul cum va arăta comunitatea evreiască americană în anul 2000.

Supozițiile aparțin sociologului A. Tobin, directorul „Centrului Cohen al Universității Brandeis pentru studii evreiești moderne” (Brandeis University's Cohen Center of Modern Jewish Studies).

Viitorul comunității evreiești, susțin A. Tobin și alți sociologi care s-au angajat în a răspunde la această întrebare, depinde de curajul și energia cu care liderii comunitari vor răspunde necesităților obștilor evreiești din care fac parte.

A. Tobin a declarat că, dacă organizațiile și instituțiile evreiești vor juca un rol mai activ în unele probleme, ca aceea referitoare la căsătoriile mixte efectuate, identitatea iudaică, reînvierea vieții evreiești, crearea de legături între evreii de diferite categorii, „atunci inima comunității evreiești va rămâne puternică”.

CINSTIRE

„Yad Vashem” a onorat ca „drept ai popoarelor” două călugărițe iugoslave (Cecilia-Jozica Jurin și Cantar-Katica Pirovich), care, în perioada ocupării italo-naziste a țării, în anii 1941—1943, au salvat doi copii evrei. Este vorba de Erna Papo, care locuiește actualmente la Zagreb și de Avram Albahari, stabilit în Israel.

La ceremonia care a avut loc la Split, medalii respective au fost înmânate de către dr. Lavoslav Kadelburg, președintele Federației Comunităților Evreiești din Iugoslavia.

SCULPTURA MEMORIALĂ



Maurice Spertus din Chicago, fondatorul „Muzeului de iudaism Maurice Spertus”, în anul 1967, ca o parte a „Colegiului Spertus de Judaică”, din Chicago, a realizat, pentru acest muzeu, o sculptură memorială hexagonală din bronz, pe o structură de lemn, pentru comemorarea celor șase milioane de victime ale Holocaustului. Celebru colecționar de mărturii evreiești a donat altor muzee cu caracter iudaic însemnate opere. Se subliniază că în urmă cu peste 35 de ani el și-a început activitatea de sculptor.

ACORD

Israelul și Uniunea Sovietică au semnat, recent, la Ierusalim primul acord științific de cooperare în domeniul științelor sociale. Acordul prevede cercetări comune în: arheologie, istorie și cultura antică. De asemenea, sunt prevăzute cercetări în domeniul științelor fizice.



INVĂȚĂMÎNT

În imagine: profesoara Srebranka Vlasic, din Iugoslavia, aprinde luminări de Sabat, împreună cu doi elevi de la grădinița evreiască „Rosh Pinah” din Edgware, Middlesex (Marea Britanie). Srebranka Vlasic studiază aici pentru a putea să predea cunoștințe de iudaism la o nouă grădiniță evreiască din Zagreb.

ȘI DE CE NU ȘI SPORT?

La Salonul Internațional Evreiesc al Sporturilor de renume (IYSHOF) au fost desemnați, pentru anul 1990, cinci foști campioni sportivi evrei: americanii Larry Braun și Charley Phil Rosenberg; germana Lilly Henoch; ungurii Janos Garay și Miklos Sarkany.

Larry Braun a făcut parte din echipa de baschet a S.U.A., care a participat la Olimpiada din anul 1964, obținând medalia de aur.

Charley Phil Rosenberg și-a menținut titlul de campion mondial la box, categoria cocs, din anul 1925 până în anul 1927, când titlul i-a fost retras prin trecerea la o categorie superioară.

Lilly Henoch a stabilit, în anul 1920, recorduri mondiale la aruncarea discului și la tir, iar în 1926 a fost membră a echipei germane de stafetă 4x100, realizând de asemenea, recordul mondial. Între anii 1923 și 1926 ea a câștigat zece campionate naționale în diverse domenii sportive.

Janos Garay, din Ungaria, alergător la cursa de garduri și campion la sabie, a cucerit o medalie la Jocurile Olimpice din 1928, în cadrul echipei ungare. În anul 1924, a obținut o medalie de argint, într-un eveniment asemănător și o medalie de bronz la individual sabie.

Miklos Sarkany a câștigat medalia de aur la Jocurile Olimpice din 1932 și 1936, ca membru al echipei de polo a Ungariei.

Cu durere menționăm că Henoch și Garay au fost asasinați în lanțurile de exterminare naziste, în timpul celui de-al doilea război mondial.

Din anul 1979, un număr de 139 de sportivi evrei au fost onorați de către „Salonul Internațional Evreiesc al Sporturilor de renume” (IYSHOF).

Muzeul acestuia se află la „Institutul de Sport Wingate”, din Netanya, Israel.

„MAX ȘI HELEN”

Acesta este titlul noului roman, amplă și profundă profesiune de credință, al cunoscutului scriitor Simon Wiesenthal, bazat pe o întâmplare reală și transpus pentru televiziune.

Eroii au fost interpretați, cu gravitate și adâncime, de apreciații actori Alice Krige și Treat Williams, în rolurile unor supraviețuitori ai Holocaustului.

O pledoarie pentru viață, pentru modul în care ea trebuie trăită: „Avem o responsabilitate față de felul în care trăim”, dar,

ne spun aceiași eroi, „Toți cei care am supraviețuit avem o responsabilitate și în fața morții”.

Aceste mari probleme, pe care Simon Wiesenthal le ridică în romanul său, au fost, de altfel, principiul existenței și supraviețuirii noastre — mărturisește scriitorul însuși — și „pentru asta mi-am dedicat și eu întreaga viață”.

DEMENTĂ

„Cartea neagră” a lui Hitler, înocentă în anul 1940, cuprinde o listă de 2820 de personalități, precum și un număr de organizații evreiești care urmau să fie lichidate în cazul unei invazii germane în Marea Britanie.

Deși „cartea” nu a fost luată în secerș, dr. Alan Borg, directorul „Muzeului Imperial de Război al Marii Britanii” a declarat că ea „reprezintă un real și înspăimântător document. Printre personalitățile cuprinse în această listă pentru a fi asasinat se numărau Winston Churchill și Anthony Eden. Nu este surprinzător faptul că în această listă figurează numeroși evrei de seamă, ca: dr. Haim Weizmann, cel care a devenit mai târziu primul președinte al Israelului, Vladimir Jabotinsky, fondatorul mișcării sioniste revizioniste, Israel Moses Seiff și Rebecca Seiff, Lionel Nathan de Rothschild și alte personalități britanice.

Printre organizațiile evreiești ce urmau să fie lichidate se află: „Agenția Evreiască pentru Palestina”, „Uniunea Mondială pentru Tudaismul Progresiv”, pre-

cum și redacția ziarului „The Jewish Chronicle” s.a.

Menționăm că printre personalitățile evreiești cuprinse în „Cartea neagră” era și fondatorul psihanalizei, Sigmund Freud, refugiat din Austria din cauza invaziei hitleriste.

CULTURALE

În Israel a apărut o nouă carte-document, „Pogrom — Iasi, duminică 29 iunie 1941” — a scriitorului și criticului literar Eugen Luca, marior ocular al singuroaselor evenimente din acel an.

S-ar putea ca procurarea romanului să ne ofere posibilitatea de a-l prezenta pe larg și cititorilor noștri. Dorim acest lucru. Analiza făcută romanului în revista „Minimum”, 1990, de către Josef Eugen Campus, insistă asupra faptelor reale, considerând, totodată, acest document drept o mărturie, un act de pietate față de toți cei care au fost uciși în acest pogrom, față de cele 12 000 de suflete, față de noi toți care am rămas să-i pomenim și să le jurăm neuitare. Un document înșingărat rămas alt nouă, cît și viitorului.

• Patru savanți chinezi au fost, în cursul lunii iunie, oaspeții Universității din Ierusalim, în vederea unor studii consacrate problemelor de exploatare a resurselor de apă și metodelor israeliene de exploatare.

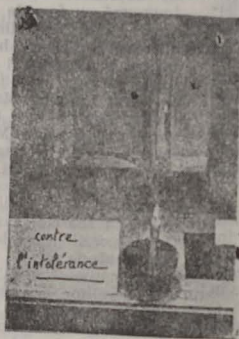
• Recent a avut loc la Tel Aviv una din cele mai mari licitații de artă organizată de Sotheby's importantă societate din Anglia. Au fost scoase la licitație 100 de tablouri ale unor celebri pictori ai lumii, printre care și ai Israelului. Cele mai mari prețuri le-au obținut un tablou al lui Chagall, pictat între anii 1918—1921 (165 000 dolari) și un peisaj de Chaïm Soutine (109 000 dolari). Au participat la licitație amatori din Japonia, Elveția, Germania federală, țările scandinave, Anglia, Statele Unite ale Americii.

• Frații Weiner din Moscova, care au făcut de curând Alia în Israel, sînt posesori



unei burse la „Yeshiva University” din New York, unde se vor pregăti în domeniul studiilor iudaice.

• La Montevideo (Uruguay) a avut loc recent un marș al tăcerii împotriva profanărilor de cimitire evreiești, împotriva oricărei manifestări de antisemitism și rasism. La această acțiune a participat o masă largă de cetățeni, avînd în frunte mari personalități ale vieții politice, culturale-științifice. Generoasă manifestare a fost onorată de prezența președintelui Republicii, dr. Luis Alberto Lacalle, dar și a fostului președinte, dr. Julio Maria Sanguinetti, a ambasadorului Israelului în Uruguay, Avraham Toledo, a numeroși ministri și parlamentari, precum și a unor reprezentanți ai comunităților



• În vitrinele unor magazine din Franta s-a aprins o luminare în semn de protest împotriva unor manifestări de antisemitism.

evreiești din această țară. La încheierea marșului s-a dat citire unei proclamații prin care sînt chemate la rațiune toate forțele politice din lume.

PE SCURT

• Ministerul Turismului din Israel este pe cale de a pune în funcțiune un sistem de ordinatoarea care vor fi capabile să răspundă pe loc la o serie de întrebări puse de turiști, în legătură cu tot ce privește sejurul lor în Tara Sfîntă. Situate în marile centre turistice, aceste „mașini inteligente” vor funcționa zi și noapte, fără întrerupere.

• Centrele comunitare din Paris au dat publicității un afiș care anunță o serie de desfilătoare pe timpul verii, în capitala Franței, dar care vor ține și în țară. Reține atenția prezența ansamblului vocal „Zamir”, compus din 40 de coriști, bine

cunoscuți parizienilor din numeroasele lor apariții la radio și televiziune. În repertoriu sînt cuprinse originale cîntece iudeo-spanole precum și cîntece liturgice de inspirație biblică. Și, de asemenea, sînt prevăzute un concert al trioului Lasry-Schaff-Mortarelli cu un program de cîntece populare evreiești din Răsăritul Europei, precum și un recital de cîntece umoristice idis, al cunoscutului interpret Jacinta, renumită pentru calitatea aleasă a vocii.

• „Cel ce salvează o viață e ca și cum ar fi salvat o lume întreagă”. Sub această deviză își desfășoară activitatea spitalul „Share Zeдек” din Ierusalim, care împlineste 10 ani de activitate. Destinat îngrijirii noilor născuți cu deficiențe, spitalul și-a câștigat o cineritate prețioasă. Mortalitatea copiilor avari în grîlă a scăzut într-o foarte mare măsură, ajungînd în prezent la patru la mie.

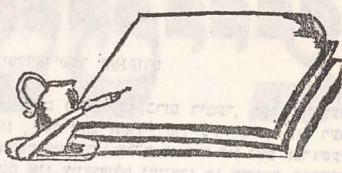
• În prima decadă a lunii iunie a avut loc în municipiul Renca (Chile) vernisajul unei expoziții de fotografii și afișe cu titlul: „Israel — poporul și cultura sa”, sub patronajul Institutului de cultură Chile-Israel. După inaugurarea expoziției a avut loc un spectacol de dansuri folclorice.

• Am primit la redacție primul număr pe anul 1990 al revistei „Le Temps Sépharade” (Franta). Sumarul cuprinde programul de activități ce se va desfășura în ultimul semestru al acestui an în comunitatea sefarădă din Franta, pentru o mai bună cunoaștere a tradițiilor sale. Sînt de asemenea prevăzute acțiuni în vederea comemorării a 500 de ani de la expulzarea evreilor din Spania, ce va avea loc în anul 1992.

Le Temps Sépharade

Revue trimestrielle n° 3, 1^{er} trimestre 1990, 10 F

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS



CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

VAETCHANAN

Among these rays, the strongest and yet the easiest to attain is that of love. The shortest way to God is that of love, for that is what the next verse says: "And thou shalt love the Lord thy God with all thine heart, and with all thy soul, and with all thy might." (Ibid., 6-5)

That is why "Shema Israel" was on the lips of our martyrs throughout the centuries. Their last whisper was the tenacious and unflinching assertion of their faith in the love of God and of men — a faith for the sake of which we have shed rivers of blood on the fields of mankind.

Rabbi Akiba, the shining star of Talmudic teaching, was smiling while Emperor Hadrian's legionaries were tearing off shreds of his skin. His smile had the serenity of the man whose eyes can see the horizons of eternity; it had the assurance of the fighter who, when falling with his body crushed, perceives the victorious flag of his comrades in arms. At that supreme moment, Akiba said: "All along my life, whenever I recited Shema and said 'Thou shalt love the Lord thy God with all thine heart, and with all thy soul, and with all thy might', I used to ask myself when the moment would come for me to be able to obey that grand commandment. Now that I am giving Him my life, I smile with satisfaction because I can finally carry out what my lips have so often uttered." (Berachot 71)

Thus we can understand why the Jewish believer says the following prayer every morning:

"How fortunate we are! How pleasant our fate is! How wonderful our heritage is!" With what great irony the enemies of Judaism must have listened to the above assertions uttered by the oppressed, humiliated and derided Jew, who proclaims his "happiness" amidst the greatest misfortunes, who praises his fate while being subjected to the most cruel destiny possible.

But the prayer continues and explains the causes of this splendid spiritual satisfaction.

We are fortunate for, at daybreak and at dusk, in synagogues and in houses of worship, we extol Thy unity twice a day and we exclaim: Shema Israel (Hear, O Israel; the Lord our God is one Lord).

Such happiness is, indeed, worthy of envy.

However, "ECHAD" — "One" implies not only idea of unity, but also that of oneness. It is not just a matter of a qualitative reduction; instead of several gods, just one has been left. Of far greater importance is the revolution brought about by Judaic monotheism, from the qualitative point of view, within the notion of Divinity. Not only just one, but a unique one, which we cannot compare, for it is immaterial, which we cannot limit in time and space, for it is endless, which we cannot comprehend, for our minds and lives are not bounded, from which we can only aspire to a few rays emanating from its unbounded grandeur.

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto my commandments which I command you this day, to love the Lord your God, and to serve him with all your heart and with all your soul, and with all your might, and with all your strength, and with all your mind, and with all your possessions, that you may prosper. (Deuteronomy 10:12-13)

The second chapter of "Shema" is included in the verses of the present portion. It contains the idea of reward and punishment.

That is a matter highly disputed by the philosophies of all religions and which, sometimes, is used as an argument by those who contest the veracity of those thought systems. The Talmud scholars have been very worried about the question: "Why do we see righteous men who are evil-fated and scoundrels enjoying a good fate?" (Berachot 7). Success in life does not always belong to him who does good and we often witness the defiant triumph of those who have infringed the laws of ethics.

Anigonus of Socho understood this perplexity of the believer and set forth the following idea:

"Be not like those who serve their master with the aim of receiving a reward, but be like those who do so without this purpose in mind." (Avot 1-3).

Nevertheless, the principle of reward and punishment is a fundamental one in

Judaism, the eleventh out of the thirteen expressed by the great Maimonides.

We think that a slight grammatical difference between the present chapter and the first one in "Shema" offers us an explanation for the above problem. The first "Shema" fragment is in the singular ("the Lord thy God, thy heart, thy soul, etc.") and the second one is in the plural ("if ye shall hearken, your heart, your soul"). We also notice that, although both contain the same ideas (love of God, Tefillin commandment, Mezuzah), one idea is to be found only in the second chapter, but not in the first: that of reward and punishment.

The divine author thus teaches us that we must not be disappointed when we see that the principle of justice is not always confirmed by the life of individuals (in the singular). Let us now turn to the history of collectivities (in the plural) and look through it. It is pervaded by the idea of reward and punishment. "Sub specie aeternitatis", from the perspective of eternity, we see the principle of justice advancing, perhaps too slowly, but nevertheless surely, towards its final victory. We find that no villainous action has remained unpunished, no martyrdom unrewarded, no generous and noble struggle uncrowned by victory.

With this confirmation given by history, we have uttered every day our faith in "reward and punishment", finding in it the strongest moral support for withstanding the vicissitudes we have been confronted with.

Message of Congratulations

TO HIS EMINENCE CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

On the occasion of your birthday, we are happy to wish you, on behalf of the leadership of the Federation of Jewish Communities, of all the communities, of the clergy, and our coreligionists throughout the country, as well as on our own behalf, a long and happy life, in good health, together with your distinguished wife. Your life is a brilliant example of a man's abnegation and devotion to his people.

You have identified yourself completely with its aspirations, becoming a symbol of Judaism in this country and one of the prominent personalities of contemporary world Judaism.

Your tireless work for the younger generation's education in the spirit of the Torah and of our millenary tradition, your permanent support for alleviating the sufferings of our old, sick, needy brothers and sisters, your ceaseless efforts for maintaining the attachment to the tradition and the spiritual values of the Jews in Romania, your exceptional devotion — in your entire activity — to Romania, your love of Israel, your wonderful, elevated, highly instructive writings, your weekly lectures, and many others are facts and achievements now unanimously acknowledged both here and abroad and they place you among the most remarkable personalities of the contemporary period.

Please accept our deepest feelings of admiration, love and gratitude.

Secretary general
Eng. THEODOR BLUMENFELD

President of J.C.B.
Dr ALFRED HARLAOANU

Songs for our Grandparents

Describing the exceptional conditions created for aged people who have no families, Professor Dr Marcel Saragea, the director of the "Amalia and Dr Moses Rosen Home", points out the importance for "senior citizens" of their friends' and relatives' visits, of birthday celebrations, of artistic performances — to put it briefly, of everything that is being done in order that life in the Home be similar to family life. One can easily see that, after attending a certain festivity, they become more cheerful, more talkative, more open to life.

That is why guests are invited periodically. Those whose presence is most looked forward to are the young members of our Community's artistic groups. Brought up and educated in a spirit of love and respect, in keeping with Jewish traditions, they don't forget those who might be their grandparents. That is why, a few days ago, when the "Menorah" group came to the Home, they were warmly welcomed. Their lively rhythm, their fine voices were listened to and applauded with enthusiasm. It was a tremendous pleasure to look at the pure expression on the young people's faces. And what feelings one could see on the faces of those who were rapturously listening to songs such as "Yiddish, Yiddish, Yiddish", "Am Israel hai", "Eretz Israel iafa", a.o. — from nostalgic smiles and eyes filling with tears to joyful looks. And what gratitude shone on their faces!

Those moments remain engraved in the old people's hearts long after the song is no longer heard.

We congratulate the "Menorah" soloists — Renata Andric, Luiza Cohn, Janette Rosner, Aurelia Platzer, Eugenia Clitca, Rodica Lazarovici, Amadeo Gott, Mihnea Guttman, conducted by the distinguished musician Gery Podgoreanu, on the beauty and joy offered to their "senior citizen"

friends As always, the cultural manifestation at the "Amalia and Dr Moses Rosen Home" was supported with great competence by Mrs Cecilia Stein, a passionate musician.

The occasion reminded us of Martin Buber's following words — full of wisdom and truth: "People who care for one another with a sacred love give one another God's love of His world..."

A HAPPY DAY AT THE "AMALIA" AND CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN OLD-AGE HOME

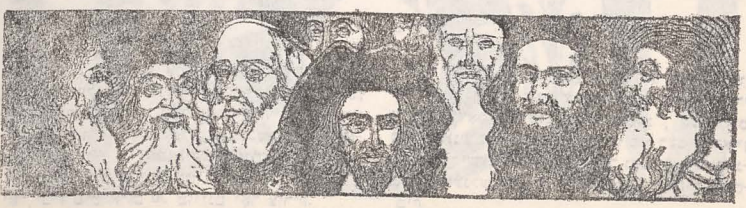
In its preceding issue, our journal has amply described the wonderful present of cantorial music we received from the "Gila and Haim Wiener" Foundation. After their concerts in the great Bucharest and provincial halls, the six cantors performed on July 10 at the "Amalia and Chief Rabbi Dr Moses Rosen Old-Age Home".

With the generosity of great artists, they brought the old inmates their invaluable repertory including both religious songs and old tender Jewish melodies, often hummed by the entire audience.

It is difficult to describe in a few words the way in which this melodic harmony was reflected in the old people's souls; tenderness, nostalgia, tears and smiles warmed in turn the hearts of those men and women who are in deep need of consolidation, of tenderness.

In the end, a Hasidic dance united all ages and it was as if a gentle breeze of youth had been transmitted to those living in the autumn of life. The great success of that meeting with cantorial art rewarded the efforts of the organizers, of the Home leadership.

A profoundly moving meeting that will be long remembered.



צייטשריפט

מונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום

דערשינט צוויי מאל אין חודש • 1.8.1990 • ברוקלין

הרב הראשי ד"ר משה ראָזען

על פרשת השבוע

ואתחנן

שמע ישראל ה' אלחנו ד' אחד (דברים ו-ה)
אין אידן טאג פון אונזער עקזיסטענץ אויף דער וועלט, ווען די זון גיט אויף מיט איר געבענט- שמן ליכט, און ווען די שאטנס פון דער שמיצה פארשפרייט זיך איבער דעם ארץ, נעגן מיר מחוץ צו זאגן שמע ישראל וועלכעס ס'איז און אלעמין באקאנט אלס די וויכטיקסטע תפילה ביי אונדז יידן.

מען דארף אבער צו ערשט קלאר מאכן אן ענין. איז "שמע ישראל" א תפילה? אנאליזירנדיק זיין אינהאלט געפינען מיר נישט אינערנעק מין שום געבעט פון דעם ייד צו גאט. מיר מאנען גארנישט ביי דעם וואס גיט אונדז אלץ, מיר פרווון נאך פרא- קלאמירן אונדזער פונדאמענטאלן גלויבן אויג- נעם מיט אונדזער אומשטרייבארער איבערגעבענ- מיט צום רבנו של-עולם.

דאס ערשטע מאפיל פון "שמע" איז אלץ, א פראקלאמאציע פון גלויבן אין דער איינציגקייט פון דעם בורא. אן איינציקער בורא און אן איי- ציקע יצירה. מיר לעבן אין א וועלט פונעם גוטן און פון ליכט, געשאפענע פון גאט, אלס אן אב- סאלוטער סימבאל פון די בייזע, דאס שטעלעט איר נישט מער ווי א צייטווייליקע פארטונקעלונג פון דעם גוטן-ער איז נישט מער ווי אויף ווייל פארטונקעל- טע ליכט. איידער מענטש פארמאגט אין זיך דעם אומשאצבארן אוצר פון די געטליכע מעלות. אי- בער דעם גאלדענעם פלאטע פונעם טעטיקייט און ליבשאפט וואס געפינט זיך אין די טעגלישן פון זיין גשמה, מענען זיך אנזאמלען און זיך אפליי- גן סערווענטן. דער הייליקער גיט פון די טי- פענישן פון זיין וועגן מענען זיין פארדעקט מיט דעם אש פון דעם קאמף פארן לעבן. טעגליך אבער, מען דער גאלדענער שיכט ארויס געבראכט ווערן צו דער ליכט און די פונט מענען אויפגיין אָנצינדן דאס הייליקע פייער, און אים דערמאנען אז מיר זענען אלע זין פון דעם זעלבן פאטער, וועלכער דורך זיין איינציגקייט לעבט ער אונדז דעם זינען פון דער מענטשלעכער איינציגקייט.

"אחד" - איינער - מיינט נישט, אבער נאך די אידעע פון איינציגקייט, נאך אויך די פון איי- ציקייט. עס האנדלט זיך נישט נאך וועגן א מאן- מיטאטיווער פארמינערונג אויפן ארט פון א סך געטער - איז געבליבן איינער. פיל וויכטיקער איז די רעוואלוציע וואס ווערט ארויסגערויפן דורך דעם יידישן מאָנאָטעיזם, פון מוואלטיאטיווען שטאנד- פונקט, אין דעם באגריף פון געטליכקייט. נישט נאך אירן כוח, נאך אן איין און איינציקער, וועלכער ווענדט אן אומאטעריעלע, מענען מיר אים נישט נעבן קיין ענלעכקייט, און ווייל ער איז אין סוף, מענען מיר אים שטעלן קיין גרענעץ אין צייט און אין רום, וועלכע מיר, די מיט א באגרי- נעצטן שכל און לעבן, מענען עס נישט ארומגע- מען, און מענען נישט האבן באליבט צו ווערן דעם

די וויכטיקע שטראלן פון זיין אומבאגריפענער גרויסקייט.
די גרעסטע און די אמפליסטע צו דערנעבן פון די אלע שטראלן, איז די פון ליכט, דער קורצע- טער וועג צו גאט איז דער פון ליכשאפט, ווייל אזוי זאגט דאס ווייטערדיקע מאפיל: "ואהבת את ד' אלריך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך".
אם פארוואס האט דער "שמע ישראל" אָפגע- קלונגען אויף די ליפן פון אלע אונדזערע מארט- רערס פון אלע דורות. ווער לעצטער מורמעל און געווען דאס פעסטע ארויסזאגן פון ווער גלויבן און ליכשאפט צו גאט און צו מענטשן, א גלויבן פאר וועלכן מיר האבן באגעצט מיט טייכן בלוט דעם בארן פון דער מענטשהייט.
רבי עקיבא, דער גלאנצנדיקער שטערן פון דער יידישער לערע, האט אין דער צייט ווען האדריאנס לעגיאנערן האבן געוויסן שטארק פלייש פון זיין ליכט, געשמאכט, "רבי עקיבא מחייר" ער האט געשמיכלט מיט דער רואיט פון א מענטש וואס פארבאטט מיט זיין בליק די האריזאנט פון דער אייביקייט. ער האט געשמיכלט מיט דער זיכער- קייט פון דעם עמפער, וועלכער אין דעם מאמענט ווען זיין גוף פאלט א צעזאמענגעבראכענער, זעט ער אבער די זיכעריקע פאן פון וועגן הדיים. רבי עקיבא זאגט אין לעצטן און העכסטן מאמענט: "כל יומי..." - "אין אלע טעג פון מיין לעבן, ווען איך האב געזאגט, "שמע" און וואהבת את ד' אלריך, האב איך מיך געפרעגט, ווען וועט קומען דער מאמענט איך זאל קענען אויספירן די אויסער- וועלטלעכע מצוות! איינער ווען איך וועל מקריב זיין מיין לעבן פאר אים, שמיכל איך ענדלעך, דאס צופרידענער, וואס איך ערן פארזיכערט דאס וואס מיינט ליפן האבן אויפיל מאָל געזאגט" (ברכות).

אזוי ארום וועלן מיר פארשטיין פארוואס איז- דער ייד וואס גלויבט, זאגט אינדערפרי פאלגענ- דע תפילה: "אשרינו" און ווייל איז צו אונדז! ווי אָננעמען איז אונדזער גורל! ווי שוין איז אונד- זער זיכערהייט!
מיט וויפל איראקטיוו זאלן דאס האבן געהערט אמאָל אונדזערע שונאים, די תפילה פון די אָרעמע, גערויפטע, און רעכטלאזע יידן, וועל- כע האבן אויסגעשריין ווער, "גלוקלעכקייט"... וועלכע לויבן ווער גורל איבערגעבענדיק שווער- טע גורלות פון אלע פילקער.

די תפילה, גוט אבער ווייטער צו פארשטיין, פארוואס מיר האבן דאס זעלענע פארגענוגן. ווייל, אז ווייל איז צו אונדז וועלכע מיר לויבן דיר ריבונן של-עולם, אין די שילן - פארטאג און פארנאכט - מיר דערמאנען דיין איינציגקייט צוויי מאל אין טאג און שרייען אויס, "שמע ישראל ד' אלחנו ד' אחד". און פאר אזוי גליק, מען דער אונדז טאקע מקנא זיין.

גליקווינסן מצד דער אָנפירערשאפט פון אנדזער פערזאנלעכקייט

לכבוד הרב הראשי ד"ר משה ראָזען

אין אונזער פיל מיינונג ווערט פארשטאנען די טאג-טעגליכע הילה אויף צו ליגנדיק די פון אונדזערע מראגער, אלס און ערשטע שטעלע אין ברידער, איידעם באמיינונגן אויסגעהא- די איבערגעגעבענע ליכט דער מראדעציע אויף נייטיקע ווערטן פון די יידן פון דערפאר, אויסגעווייזטעלעכע איבערגעגעבענע נאכעם עטליכע ליכט רומען, איידעם נישט צו ישראל, איידעם ווערט בארע נעשירטעלעכע איידעם שיינע וועלכעלעכע הרה"ק, און פיל אנדערע פארזאכטן וואס זענען אנערקענט ס'איז אלס ס'איז אויסלאנג, שטעלן אויך איר דער ייד פון די אנגעווענטע פערזענלעכקייטן פון דער היינטיקער צייט.

מיר דרוין איך אויס אונדזערע נעפין באווענדענע, ליכשאפט און אנערקענונג.

פערזענלעכקייט פון דער פערזאנלעכקייט פון דער אלפרעד הירלאָנא

מיט געלעגנהייט פון איידעם, יום ההולדת זענען מיר גליקלעך - און נאמען פון דער אנפירערשאפט פון דער פערזאנלעכקייט פון די יידישע הילות, פון די כלי-מורש, פון אלע מיטגלידער פון די תפילות פונעם נאנען לאנד, און אין אונדזער פערזענלע- כן נאמען, איך צו ווענדן די ווינטן פון אריכות ימים, א פולקאם געזונט און גליק, איינעם מיט איידעם נעדיקער פרוי, איידעם לעבן און א גלענצ- דיקער ביישפיל פון מסורת גשם און איבערגעגעב- קייט פון א מענטש לבי יוני פאלט.

איר האט זיך אינגאנצן איבערגעפירט מיט זיינע באגערן און געווארן א סימבאל פונעם יידי- טום אין דעם לאנד און איינע פון די אנגעווענע פערזענלעכקייטן פון דעם היינטיקן אלטער- טלעכן יידיטום.

איידעם אומערמירלעכע עטליכקייט פאר דעם חיי- נוך פון דעם יונגן דור אין גייסט פון דער תורה

גענעראל סעקרטאר פון דער פערזאנלעכקייט פון דער אלפרעד הירלאָנא

די שיל פון מעדיאש און אירע מתפללים

מאן און 5. בראון, נעבן ווער ביישטייער צום און בלי פון די אנשטאלט.
היינט האט די שיל פון מעדיאש, א דאנען רעגאנירונג וואס איז נישט לאנג צוריק געשט- געווארן (דורך דער פערזאנלעכקייט פון די וויי- טעלע פון דעם גענען, מיט דער הילה פון דער תורה פאקטארן) צוריק באקומען איר אטאל- נאכען, און שטעלט מיט זיך פאר איינע פון באדייטנסטע ארביטעמאנישע מאנאטעס פון דער ארמטשאפט.

די היינטיקע תפילה מיטגלידער און מתפללי- פון דער מעדיאשער שיל, זענען און א ליניע צאל, זיי זענען אבער אנטשלאסן אויפן האלטן די הינע יידישע מראדעציע ווע- דורות, פאלאזירן זיי ארום דער שיל, דאס איז פון דעם געשט נאך פון מעדיאש, נאך אויך פון די אנדערע שטיינע ארמטשאפט (דימבער) בלאזש, שנייטארא, סע ווערט אויפגיין מיט איר שיל מיט אירע פילע עטליכע איז ווירקלעך די חוט השרה פון דעם נאנען הילה לעבן.

נישט ווייט פון דעם מקום-קדוש (אין דעם מא- דיאטעלן, אקאפליעס) איז דער אנשטאלט פון דער יידישער תפילה, אין ווער שיל, פייטל ויין פון מעדיאש און ווערע יידישע שטיינע סע נאכטפארשטעלעכע אונדזערע ימים-טובות און הערן אויס גער, די געלונגענע דריטע פון דעם גיטאן פון מוסישארא, און די קאפערנע וואס ווערן דא אראנאזירט.

א שיל וואס פילט אויס איר שילחות, און "ליכט" יידן וואס ניבן זיך אפ מיט אונזערע געטליכע יידישקייט, זאגן ערד וועגן דער לעב- פעקייט פון אן אלטער און רייכער מראדעציע.

ג. ברויטער

ידיעות פון אראר

איבער איאָר וועלן זיך אויספירן 50 יאָר זונג די יידישע באפעלקערונג פון די דערפער פון אונד- זער קאנט זענען עוואקואטורע געווארן דורך די פאליטישע מאכט-אָרנאנען.
סע זענען פאראנען בת-עקמין זינט דעמלט פארלאזטע, וואס זענען ערשט אינגאנצן אנדערשט געווארן ווי צום ביישפיל דער פון גאנצער-שטע- פון די רומענישן פון די אינטערנאציאנאלע מא- לאקוויטעס, "עמינעסן", איז אין דער סאוועטי- שער סאציאליסטישער מאָלאָדעו, איינגעלאדן געווארן אויך ה' הארי מאיאָוויטש, דער קאמ- פאניאר פון די פילמען, וואס איך ווינטשן דיר זיט רומעניש! (פון עמינעסן), "דער טיט פון דעם ציגעלע" (זיט דער פאטער פון ג. לאביש), "דאס האנדל" פון ברעמסקין - וואנעשט, און "פרינציפ" פון דעם לאן, לויט א אירעט פון ברינקוש.

קאָלאָטריאָר

מיר באמאנען דעם דערפאל פון דעם פשוט טאפל וואס איז אָפגעשטעלט געווארן דורך די מאיאָוויטש אייניגעם מיטן אויטאָר פון דעם פילם-דיאָראמע, "וואס איך ווינטשן דיר, רומעניש!", - מאבא פראנצעס.
מיר האפן אויף א ווייטערדיקער צוזאמענ- בעט מיט פרעסטיזשפולע סינעמאטן פון וועל- ניע.
מיט אטונג דער פאראין פון די סינעמאטן פון מעלדעווע



